

JAK PIJĄ POLACY – komentarz do badań PARPA

W związku z licznymi informacjami w mediach dotyczącymi spożywania przez Polaków napojów alkoholowych **przedstawiamy komentarz do ostatnich badań PARPA w tym obszarze.**

Badanie zostało zrealizowane latem (czerwiec-lipiec) 2008 r. na ogólnopolskiej, losowej próbie adresowej liczącej 1075 osób, reprezentatywnej dla dorosłych mieszkańców Polski w wieku 18 lat i więcej. Wnioski z badania są opublikowane na stronie <http://www.parpa.pl/download/wzory%202008%20wnioski%20.pdf>. Wcześniej takie badanie przeprowadzono w 2005 roku (wnioski z niego znajdują się na stronie http://www.parpa.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=248&Itemid=186)!

Zapoznając się z wynikami badania trzeba pamiętać, że konsumpcja napojów alkoholowych deklarowana przez osoby biorące udział w badaniach społecznych jest o 40-60% niższa niż wynika to z danych dotyczących sprzedaży alkoholu. Uczestnicy takich badań, niezależnie od tego, ile alkoholu faktycznie spożywają, najczęściej zaniżają ilość i częstotliwość swojego picia, nierzadko mają kłopot z przypomnieniem sobie konkretnej ilości wypitego alkoholu i częstotliwości picia, czasami nie potrafią przedstawić typowej, czy przeciętnej sytuacji picia (zwłaszcza jeśli piją nieregularnie różne napoje alkoholowe). Na gotowość udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące spożywania alkoholu i na jakość tych odpowiedzi ma również wpływ metodologia badania, przyjęta metoda szacowania spożycia, klimat społeczny i polityczny, dominujący styl myślenia o poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych oraz poziom świadomości społecznej. Dlatego badania społeczne nie mogą być wiarygodnym źródłem wiedzy na temat ilości spożywanego alkoholu. Ich celem jest przede wszystkim poznanie wzorów spożywania napojów alkoholowych oraz postaw badanych wobec alkoholu i różnego rodzaju problemów, będących następstwem picia alkoholu.

Odnośnie liczby abstynentów w Polsce w badaniach z roku 2008 odnotowano znacznie wyższy (27,9%) niż w poprzednich badaniach z roku 2005 (16%), odsetek osób deklarujących abstynencję definiowaną jako niepicie jakiegokolwiek napoju alkoholowego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających moment badania. Wynik ten jest zbliżony z wynikiem badania przeprowadzonego na zlecenie Komisji Europejskiej przez TNS OBOP w 2007 roku (28% abstynentów w Polsce przy średniej 25% dla całej UE). Różne odsetki abstynentów w badaniach przeprowadzonych w 2008r. i wcześniejszych są prawdopodobnie efektem innego sposobu zadawania pytania o picie napojów alkoholowych.

Osoby pijące najwięcej alkoholu nie stanowią jednolitej grupy. Badania pokazują dużą różnicę między piciem mężczyzn i kobiet - I tak:

- największe spożycie alkoholu występuje w grupie kobiet, które mają 18-29 i 30-39 lat, w grupie pań, wśród kobiet mających wyższe wykształcenie, mieszkanki miast powyżej 50 tys. mieszkańców, pań uczących się, będących gospodyniami domowym, wśród pracujących jako pracownice umysłowe bez wyższego wykształcenia, a także wśród kobiet zajmujących stanowiska samodzielne, nie deklarujących się jako wierzące i praktykujące, lepiej oceniających swoją sytuację materialną.
- największe spożycie alkoholu występuje w grupie mężczyzn mających 30-39 lat i 40-49 lat, wykształcenie zasadnicze zawodowe, zajmujących stanowiska szeregowy, będących robotnikami niewykwalifikowanymi, mieszkających w miastach o wielkości 50-500tys. mieszkańców, wśród panów rozwiedzionych, nie

deklarujących się jako wierzący i praktykujący, gorzej oceniających swoją sytuację materialną.

W Polsce nie zaobserwowano w porównaniu z badaniami sprzed 3 lat rewolucyjnych zmian w zakresie sposobów czy też motywów picia alkoholu. Polacy wcale nie zmienili wzoru picia: nie piją codziennie, rzadko bez okazji, piją najczęściej w domach. Preferowanym miejscem spożywania alkoholu jest mieszkanie prywatne, gdzie pije go 61% osób pijących piwo, 70% osób pijących wódkę i 80% pijących wino. Nie zmienia się znacząco odsetek pijących alkohol w lokalach gastronomicznych (12% piwo, 13% wino i 14% wódkę). Na wolnym powietrzu pije alkohol nieznacznie mniej osób niż w 2005 roku (6% wino, 15% wódkę i 28% piwo).

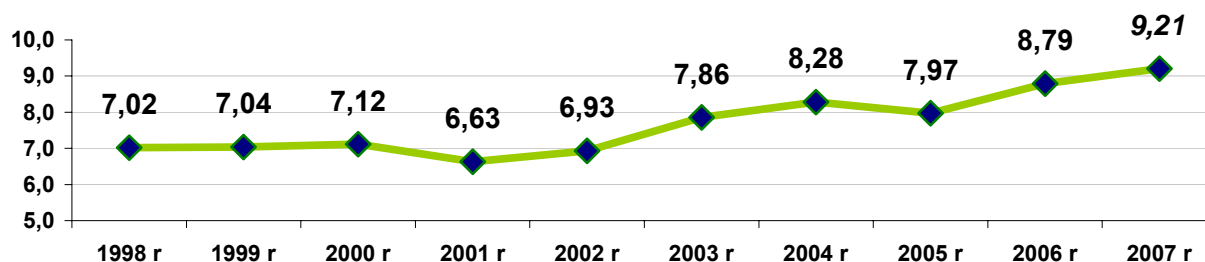
Co prawda najczęstszym wzorem spożywania alkoholu jest picie wszystkich rodzajów napojów alkoholowych: wina, piwa i wódki (34%), ale picie jednego rodzaju trunku wcale nie jest obecnie rzadsze, a nawet jest częstsze niż w poprzednich badaniach (tylko wódkę spożywało w 2005r. 3% konsumentów zaś w 2008 8,5%, picie wyłącznie piwa wzrosło z 6% do 10%). Zatem w porównaniu z 2005 rokiem ponad dwukrotnie wzrósł odsetek osób pijących wyłącznie napoje spirytusowe i blisko dwukrotnie powiększył się odsetek konsumentów alkoholu pijących tylko piwo. Jednocześnie i zdecydowanie maleje odsetek osób pijących wszystkie rodzaje napojów alkoholowych (z 51% w 2005 do 34% w 2008). Drugim co do popularności wzorem jest picie wódki i piwa (18%), trzecim zaś - wina i piwa (14%).

Zmianie natomiast uległy proporcje wielkości grup konsumentów poszczególnych rodzajów alkoholu. Obecnie 69% konsumentów alkoholu deklaruje picie wódki (73% w 2005 roku), prawie 64% konsumentów pije wino (80% w 2005 roku), a 75%- piwo (78% w 2005 roku). O blisko 1/3 powiększyła się grupa konsumentów bimbrow (5%) oraz wina domowej produkcji (12%). Udział napojów spirytusowych w spożywanym alkoholu wynosi 32% (47% w 2005 roku), wina około 9% (tyle samo w 2005 roku), a piwa ok. 59% (44% w 2005 roku). Wynik ten jest zbliżony do informacji na temat struktury spożycia publikowanej przez GUS. W badaniach nie poddawano analizie w jaki sposób spożywamy wódkę, więc informacja o tym, że pijemy ją głównie w drinkach jest nieprawdziwa. Przy analizie różnic w poziomie i strukturze spożywania napojów alkoholowych należy pamiętać o tym, że prezentowane wyniki badania wykonanego w 2008 są efektem zastosowania metody „częstotliwość-ilość”, a nie metody „ostatniej okazji”, jak w 2005 roku. Gdyby uzyskane dane policzyć metodą „ostatniej okazji” struktura spożycia napojów alkoholowych w grupie konsumentów wyglądałaby obecnie bardzo podobnie, jak w 2005 roku. Metoda ostatniej okazji zawyża bowiem udział napojów spirytusowych, a zaniża udział piwa.

Z badań wynika, że 9% konsumentów napojów alkoholowych spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu. Wypijają oni rocznie powyżej 12 l czystego alkoholu etylowego na jedną osobę. W Polsce koncentracja picia zawsze była duża. Gdyby odnieść się do badań wykonanych w 2005, to nie widać znaczącej zmiany: w 2005 roku -25% konsumentów (osób spożywających powyżej 6l czystego alkoholu) wypijało 75% konsumowanego alkoholu, a teraz 21% konsumentów (osób spożywających powyżej 6l czystego) alkoholu wypija go 68%.

W Polsce spożycie 100% alkoholu na jednego mieszkańca wzrosło w ostatnich 10 latach o 2,2 litra z 7,02l w 1998 roku do 9,21l w 2007 roku (na podstawie danych GUS):

**Spożycie 100% alkoholu w litrach
w ostatnich 10 latach
w przeliczeniu na jednego mieszkańca**

Rosnącemu spożyciu alkoholu towarzyszy wzrost wskaźników śmiertelności. Wg danych Państwowego Zakładu Higieny w 2006 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła:

- o 16% liczba zgonów z powodu zaburzeń psychicznych związanych z używaniem alkoholu przy czym liczba zgonów kobiet z tego powodu zwiększyła się aż o 21%,
- o 4% liczba zgonów z powodu chorób wątroby, przy czym liczba zgonów kobiet z tego powodu wzrosła o 7%,
- o 7% liczba zgonów z powodu zatruc alkoholem, przy czym liczba zgonów kobiet z tego powodu zwiększyła się aż o 24%!

Aktualne dane dotyczące rozmiarów spożycia napojów alkoholowych oraz szkód z tego wynikających znajdują się także w „Sprawozdaniu z realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w roku 2007” zamieszczonym na stronie Ministerstwa Zdrowia (<http://www.mz.gov.pl/wwwmz/index?mr=b3&ms=0&ml=pl&mi=30&mx=0&mt=&my=65&ma=011781>) oraz na stronie www.parpa.pl.